

**Çocuğu BİLSEM Öğrenci Seçme Uygulamasına Katılan Velilerin BİLSEM Hakkındaki
Görüşleri Üzerine Bir Vaka Çalışması***
Yaşar DİLBER**

Öz

Bu araştırmanın amacı 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Bursa ili Gürsu ve Kestel ilçelerinde çocuğu Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM) öğrenci seçme uygulamasına katılan velilerin BİLSEM'lerin işlevi, işleyişi, amacı, avantajları, çocuğunu BİLSEM öğrenci seçme uygulamasına hazırlama ile BİLSEM'ler hakkındaki farkındalıkları, bilgi düzeyleri ve görüşlerini ortaya koymaktır. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasının kullanıldığı bu çalışmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile gönüllü olarak katılan 47 veliden elde edilmiştir. Katılımcı velilerin öğrencilerinin 3.sınıf düzeyinde, BİLSEM öğrenci seçme uygulamasına ilk veya ikinci kez katılım sağlamış ve ailelerin farklı sosyoekonomik düzeylerden olmasına dikkat edilmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Veriler, "velilerin çocukların kişisel/sosyal ve bilişsel özelliklerine yönelik algıları", "velilerin BİLSEM'lere yönelik farkındalıkları ve algıları" ile "velilerin çocuklarını BİLSEM öğrenci seçme uygulamasına hazırlama durumları" şeklinde üç başlık altında toplanarak ayrı temalarla gösterilmiştir. Araştırma sonucunda velilerin BİLSEM'ler hakkında yeterli bilgi düzeylerine sahip olmadıkları, içerik ve işleyişi ile BİLSEM'lerin temel amaç ve ilkelerine hakim olmamakla birlikte bazı temel noktalarda görece farkındalıklarının bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca velilerin BİLSEM öğrenci seçme uygulamasına çocuklarını farklı kaynak, yayın, mobil uygulamalarla sosyal medya üzerinden bazı sayfaları takip ederek hazırladıkları, ailelerin BİLSEM'lere yönelik beklentilerinin yüksek olduğu, BİLSEM'lerin çocuklarına akademik ve kariyer gelişimleri açısından avantaj sağlayacağı bulgusuna ulaşılmıştır. Ailelerin çocuklarını BİLSEM'e aday gösterilme sürecinde okul yönetimleri, sınıf öğretmenleri ve okul psikolojik danışman/rehber öğretmenleri tarafından etkili şekilde bilgilendirme çalışmalarının yapılması yönünde önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Özel yetenekli öğrenciler, veliler, BİLSEM öğrenci seçmeleri.

**A Case Study on the Views of Parents whose Children Participated in the BILSEM
Student Selection Application about BILSEM**

Abstract

The aim of this study is to reveal the function, functioning, purpose, advantages, awareness, knowledge levels and opinions of the parents whose children participated in the Science and Art Center (BİLSEM) student selection application in Gürsu and Kestel districts of Bursa province in the 2022-2023 academic year. In this study, in which case study, one of the qualitative research methods, was used, data were obtained from 47 parents who participated voluntarily through a semi-structured interview form. It was ensured that the participant parents' students were at the 3rd grade level, participated in the BILSEM student selection application for the first or second time, and that the families were from different socioeconomic levels. The data obtained from the

* Bu çalışma 03-07 Mayıs 2023 yılında gerçekleştirilen EYFOR – XIV'de sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

** Bilim Uzmanı, MEB/Gürsu Bilim ve Sanat Merkezi Müdürü, yasardilber80@gmail.com

ORCID: 0000-0001-7994-2786.

study were analyzed by content analysis method. The data were grouped under three headings as "parents' perceptions of children's personal/social and cognitive characteristics", "parents' awareness and perceptions of BİLSEMs" and "parents' preparation of their children for the BİLSEM student selection application" and presented with separate themes. As a result of the research, it was concluded that parents don't have sufficient knowledge about BİLSEMs, and although they are not aware of the content and functioning of BİLSEMs and the basic aims and principles of BİLSEMs, they are relatively aware of some basic points. In addition, it was found that parents prepared their children for the BİLSEM student selection application by following different resources, publications, mobile applications and some pages on social media, that families have high expectations for BİLSEMs, and that BİLSEMs will provide advantages to their children in terms of their academic and career development. It was suggested that school administrations, classroom teachers and school psychological counselors/guidance counselors should effectively inform families about the process of nominating their children to BİLSEMs.

Keywords: Gifted students, parents, BİLSEM student selection application.

Giriş

Yüzyıllardır pek çok ülke özel yetenekli çocukların seçimi ve eğitimleriyle ilgili çeşitli girişimlerde bulunmuş farklı politikalar üreterek bu konuya özel ilgi göstermiştir. Özel yetenekli çocuklara gösterilen bu yoğun ilginin Sanayi Devrimi'yle başlayıp IV. Sanayi Devrimi olarak bilinen Endüstri 4.0 ile en üst noktaya çıktığı söylenebilir. Endüstri 4.0 ile birlikte sanayide makinelerin yönetiminde insan faktörünün etkisi gittikçe azalarak yerlerini teknolojik cihazlara ve robotlara bırakması yeni teknolojilere sahip olanın gücü elinde bulundurduğu gerçeği ile karşı karşıya bırakmıştır. Üst üste yaşanan bu teknolojik devrimlerin ülkeler açısından özel yetenekli bireylere yapılan yatırımların ne derece önemli olduğunu ortaya koymuştur (Çitil, 2018; Subotnik, Olszewski-Kubilius ve Worrell, 2011).

Yaratıcılık özel yetenekli bireylerin en belirgin özelliklerinden biri olmakla birlikte farklı düşünme becerileri ve küresel sorunlara (çevre, sağlık, göçler, savaşlar vb.) yönelik sıra dışı ya da alternatif çözümler sunması onları diğer bireylerden ayırmaktadır (Kaya ve Mertol, 2022; Leana-Taşçılar, 2020). Uygarlığın ilerleyişi en yetenekli bireylerin bilim ve teknolojiye ortaya koyduğu başarılarla bağlıdır. Özel yetenekliler, toplumun yüksek performans gösteren bireyleri ve en başarılıları olarak ulusların insan sermayesine büyük katkılar sağlar (Zhang, 2017). Bu nedenle özel yetenekli bireyler küresel bir toplumda eş benzeri olmayan bir kaynağı temsil etmektedir. Özel yetenekli kişilerin büyük bilimsel keşifler yapacak ve ekonomik kazanç elde edecek yeni girişimlerin yaratılmasında ciddi payı vardır dolayısıyla özel yetenekli bireylerin başarıları aslında ülkenin ekonomik refahına katkıda bulunmasıyla doğrudan ilişkilidir. Günümüz dünyasında özel yetenekli bireylerin bilime, teknolojiye ve iş dünyasına sağladığı fayda nedeniyle hükümetlerin bu bireylerin eğitimlerine yaptığı yatırımın ne kadar gerekli olduğunu ortaya koymuştur (Shavinina, 2009: s. 926; TBMM, 2012). Bu bağlamda ülkeler özel yetenekli bireylerin toplumsal refaha sağladığı katkının bilinciyle erken dönemde bu bireylerin tespiti ve tanınmasını yapacak çeşitli ölçme araçları geliştirerek kendilerine özgü eğitim programları oluşturup var olan yeteneklerini daha üst noktaya taşıma çabası içerisine girmişlerdir (Davis, Rimm ve Siegle, 2014: s.6).

Çocuğu BİLSEM Öğrenci Seçme Uygulamasına Katılan Velilerin BİLSEM Hakkındaki Görüşleri Üzerine Bir Vaka Çalışması

Alanyazında özel/üstün yetenekli veya üstün zekâlı birey tanımıyla ilgili üzerinde fikir birliğine varılmış tek bir tanım bulunmamaktadır. Bazı araştırmacılar özel yetenekli tanımı ile üstün zekâlı tanımını ayrı ayrı yaparken bazı araştırmacılar da iki kavramın birbiriyle ilişkili ve aynı zamanda birbirinden keskin şekilde ayırt edilmesinin zor olduğunu vurgulamışlardır (Ersoy ve Avcı, 2004, Gagné, 1985; Kurnaz ve Kaynar, 2020; Marland, 1972; Starko 1992: s.7; Özbay, 2013). Bu tür bireyleri tanımlamak için üstün zekâlı/yetenekli, yüksek potansiyelli, üstün potansiyelli ya da özel yetenekli kavramları ülkemizde ve dünyada sıklıkla kullanılmaktadır ki Amerika Birleşik Devletleri'nde federal hükümet bu çocukların eğitimini zorunlu kılmadığı için her eyalete özel yetenekli birey tanımını kendisi yapması konusunda özgürlük tanımıştır (Leana-Taşçılar, 2020; Johnsen, 2009). Bu çalışmada ise kavram kargaşasının önüne geçebilmek adına ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın da son yıllarda daha çok kullanmayı tercih ettiği özel yetenek kavramının kullanılmasının uygun olduğu düşünülmüştür (Bayram, 2022: s.8). Renzulli (2016) özel yeteneği, bireylerin akranlarıyla karşılaştırıldığında akademik, yaratıcılık, liderlik ve sanatsal alanlarda yüksek performans sergilemesi olarak tanımlamıştır. Genel entelektüel yetenek, özel akademik yetenek, yaratıcı ve üretken düşünme, liderlik yeteneği, görsel ve sahne sanatları ile psikomotor yetenek alanlarında yüksek performans gösterebilen bireyleri bu alanların herhangi birinde kanıtlanmış başarı veya potansiyele sahip bireyler olarak nitelendirir (Marland, 1972).

ORGM (2017; s.11) özel yeteneği ise yaşitlarıyla kıyaslandığında daha hızlı öğrenen, yaratıcılık, sanat, liderlik potansiyeliyle göze çarpan, özel akademik yeteneğe sahip, soyut fikirleri anlamakta zorlanmayan, ilgi duyduğu alanlarda özerk hareket etmeyi seven ve yüksek düzeyde performans gösterme potansiyeli olan birey olarak tanımlar. Baykoç-Dönmez (2017: s.286) özel yeteneği, bireyin doğuştan getirdiği ve çevresel uyaranlarla geliştirdiği, fiziksel olarak büyüme ve gelişimi, hareket gelişimi, algı ve dikkat kontrolü, analiz-sentez ve problem çözme becerilerinde bilişsel anlamda gelişmişlik, dilini anlama ve ifade etme yeteneğiyle birlikte sosyal, duygusal ve estetik gelişimi gibi alanların herhangi birinde veya birkaçında ya hepsinde birden çeşitli gözlem ve ölçme araçlarıyla uzmanlar tarafından gözlenebilen veya ölçülebilen, yaşitlarından belirgin şekilde fark edilebilir olma durumu olarak tarif etmiştir. Genel anlamda özel yetenekli birey belirli zekâ puanlarına (130 ve üstü vb.) sıkıştırılmayacak kadar geniş ve kapsamlı bakış açısına gereksinim duyar. Tanımlar zekâ odaklı ise tanılamada zekâ testleri, tanımlar performans odaklı ise daha çok gözlemler, başarı göstergeleri ve özel yetenek için performans ölçütleri kullanılmaktadır (Güçyeter ve Sak, 2018).

Özel yetenekli öğrencilerin eğitimlerinde en kritik dokunuş erken yaşta tespit edilip tanılanması ve zihinsel/entelektüel üretkenliklerini besleyecek eğitim ortamlarının sağlanmasıdır. Özel yetenekli bireyleri keşfetmenin temel prensibi aileler ve öğretmenler tarafından sürekli gözlemlemektir (Cutts ve Moseley, 2001; s.53). Bu aşamada özel yetenekli öğrenciler ne kadar erken tanılırsa eğitimlerine o kadar erken başlanır ve ihtiyaçlarına uygun eğitim programlarına alınırlar. Günümüz eğitim sistemleri normal öğrencilerin öğrenme kapasitelerine göre oluşturulan programlara göre düzenlenmiştir. Bu

programlar özel yetenekli öğrencilerin gereksinimlerine göre oluşturulmadığından ve müfredatta farklılaştırma/zenginleştirme yapılmadığından dolayı özel yeteneklilerin ihtiyaçlarına cevap vermekten oldukça uzaktır (Özbay, 2013: s.18). Bedur, Bilgiç ve Taşlıdere (2015) zenginleştirmeyi eğitim imkanlarını ve müfredatı çeşitlendirerek genel müfredatın içeriğini daha ileri taşımak için kullanılan bir farklılaştırma uygulaması olduğunu; zenginleştirmenin içerik transferi, yeni içerik, içeriğin farklılaştırılması, müfredatı daraltma, bağımsız çalışma, proje çalışması, ekip çalışması, okul dışı öğrenme ortamları/saha gezileri, mentörlük/danışmanlık faaliyetlerini içerdiğini söylemişlerdir. Müfredat programları farklılaştırma ya da zenginleştirme yoluyla çeşitlendirilemedikçe özel yeteneklilerin eğitiminden söz etmek mümkün olmayacaktır.

Farklılaştırılmış öğretim programı özel yetenekli çocukların ilgi alanlarının belirlenmesinde, sosyal-duygusal gelişimlerinde ve yeteneklerini kullanmalarını teşvik etmede önemli adımlardan biridir. Özel yetenekli bireylerin yeteneklerini geliştirmek için özel eğitim ve faaliyetlere gereksinimleri vardır ayrıca ihtiyaçlarına özel tasarlanmış, disiplinler arası öğretimi önceleyen, materyaller ve dijital teknolojiler açısından zenginleştirilmiş bir eğitim ortamı ile esnek müfredat anlayışı bu öğrencilerin desteklemesi açısından dikkate değer uygulamalar olarak değerlendirilmektedir (Argyrios, Georgia ve Angeliki-Maria, 2020; Vouglanis ve Driga, 2023; MEB, 2017: s.13). Bireysel farklılıkları göz önünde bulundurmayan eğitim ortamları sistem içerisindeki çocukların birçoğuna yeterince temas edemez ve gelişimlerinde onları destekleyemez (Kanlı, 2021: s.65). Özel yetenekli öğrenciler ilgi, yetenek ve potansiyellerine uygun eğitim almamaları durumunda kendi zihinsel ve psikomotor kapasitelerini geliştirememeye riskinin yanında sosyal-duygusal gelişimlerinde de çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalabilmektedirler. Bu bağlamda özel yetenekli bireylerin eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi ve bu ihtiyaçların karşılanması, kendi gelişimlerine imkan tanıyan eğitim olanaklarının oluşturulması, psikolojik sağlamlıklarının desteklenmesi, verilen sosyal-duygusal destek ve rehberlikle birlikte onların daha mutlu ve başarılı bireyler olmasına yardımcı olacaktır.

Ülkemizde özel yeteneklilerin eğitimiyle ilgili farklı uygulamalar ve modeller görülmektedir. Özel yetenekli bireylere yönelik okul dışında destek eğitimi veren Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) ilk akla gelen kurumların başında yer almaktadır. Ortaöğretim düzeyinde Fen, Sosyal Bilimler, Güzel Sanatlar / Müzik ve Sahne Sanatları Liseleri ve Spor Liseleri ile temel eğitim düzeyinde ise okullarımızda destek eğitim odaları (kaynak oda) yer almaktadır (Bildiren ve Çitil, 2022). Bunun dışında İstanbul'da ortaokul ve lise düzeyinde yatılı olarak hizmet veren ve ülkemizde bu özelliklere sahip tek eğitim kurumu olan Araştırma Geliştirme ve Uygulama Merkezi'nin (ARGEM) yanında özel öğretim kurumları da bulunmaktadır. BİLSEM'ler özel yetenekli öğrencilerin kendi okullarındaki eğitimlerini tamamlamalarının ardından haftanın birkaç günü yaşlılarıyla birlikte eğitim aldıkları resmi müfredatın içerik kazanımlarına erişmekten ziyade özel yetenekli öğrencilerin gereksinimlerine odaklı ilerleyen destek eğitim kurumlarıdır (Köksal, 2021: s.168). BİLSEM'ler ilk olarak 1995 yılında Ankara'da veli

Çocuğu BİLSEM Öğrenci Seçme Uygulamasına Katılan Velilerin BİLSEM Hakkındaki Görüşleri Üzerine Bir Vaka Çalışması

desteği ile “Ek Ders Uygulama Okulu” adıyla açılmış ve bir yıl sonra bazı değişikliklerle revize edilerek günümüzdeki adıyla BİLSEM olarak adlandırılmıştır (Yakut Özek, 2021). Milli Eğitim Bakanı Prof. Dr. Yusuf Tekin BİLSEM’ler için “sıradan bir okul olmadığını ifade ederken, öğrencilerini seçerek alan ve aldığı öğrencileri de yeteneklerine göre eğiten kurumlar” olarak tanımlamıştır (MEB, 2024). MEB verilerine göre 2022-2023 eğitim-öğretim yılında 81 ilimizde 393 BİLSEM’de 4.329 öğretmen görev yaparken toplamda 102.580 öğrencisi ile eğitim-öğretimlerine devam etmektedir (ORGM, 2024).

BİLSEM’ler okulöncesinden (mevzuat açısından uygun olmakla beraber henüz ülkemizde bu düzeyde eğitim veren bir örgün eğitim kurumu bulunmamaktadır) ortaöğretimin sonuna kadar öğrencilerin okul saatleri haricinde ilgi ve yeteneklerine yönelik, farklı atölye ve derslerle kendilerini geliştirmelerine imkan tanıyan eğitim kurumlarıdır. BİLSEM’lere aday gösterilme süreci 1., 2. ve 3.sınıfta sınıf öğretmeni tarafından aday gösterilen öğrenciler okul komisyonunun onayından sonra grup tarama uygulamasına alınmakta başarılı olan öğrenciler ise Rehberlik ve Araştırma Merkezleri (RAM) tarafından bireysel incelemeye tabii tutulmaktadır. Bireysel incelemeden de başarılı olan öğrenciler ise BİLSEM öğrencisi olmaya hak kazanmaktadırlar. Müzik ve resim alanında uygulamalara katılacak öğrenciler ise il milli eğitim müdürlükleri bünyesinde kurulan müzik ve resim komisyonundan geçerek BİLSEM resim veya müzik öğrencisi olmaktadır. Bir öğrenci sadece genel yetenek öğrenci olabilirken aynı zamanda genel yetenek-müzik ya da genel yetenek-resim öğrencisi de olabilmektedir. Öğrenci tarama/tanımlama süreci ülkemizde il milli eğitim müdürlükleri tarafından oluşturulan komisyon aracılığıyla öğrencilerin sınıf öğretmenlerince aday olarak gösterilme süreci olan aralık ayında başlayıp RAM’lar tarafından yapılan bireysel incelemenin yapıldığı ağustos ayının sonuna kadar devam etmektedir.

Bu araştırma ile 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Bursa ili Gürsu ve Kestel ilçelerinde çocuğu BİLSEM öğrenci seçme uygulamasına katılan velilerin BİLSEM’lerin işlevi, işleyişi, amacı, avantajları ile BİLSEM’ler hakkındaki farkındalıklarının, bilgi düzeylerinin ve görüşlerinin ortaya konması amaçlanmıştır. Çocuğu BİLSEM öğrenci seçim sürecine katılan velilerin BİLSEM’ler hakkında görüşleri ve farkındalıkları nelerdir problem cümlesi çerçevesinde aşağıdaki alt problemlere yanıtlar aranmıştır.

- 1- Bursa ili Gürsu ve Kestel ilçelerinde ilkokullarda öğrenim gören Bilim ve Sanat Merkezi öğrenci seçmelerine katılan öğrenci velilerinin BİLSEM hakkında görüşleri nelerdir?
- 2- Veliler kendi çocuklarının hangi özelliklerinin bu sürece katılmasına sebep olduğunu düşünmektedirler?
- 3- Veliler BİLSEM’lerin temel amacı, işlevi ve işleyişi hakkında neler bilmektedir?
- 4- BİLSEM’lerin veliler açısından önemi nedir? Avantajları/faydaları hakkında neler düşünmektedirler?
- 5- Öğrencilerini BİLSEM öğrenci seçme uygulamasına hazırlamışlar mıdır? Hazırlamışlarsa hangi yolları ve kaynakları tercih etmişlerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma nitel bir çalışma olup desen olarak durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışması, güncel bir olguyu kendi bağlamı içinde çalışan, olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin olarak belirgin olmadığı, birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda tercih edilen bir araştırma yöntemidir. Temel amaç, belirli bir durumdaki olguya ilişkin “ne”, “nasıl” ve “niçin” sorularına cevap arama sürecidir (Sığrı, 2021; s.162). Coombs (2022) durum çalışmasını sınırlı bir sistemdeki güncel bir konu veya olgunun derinlemesine anlaşılmasını sağlamak için kullanılan metodolojik bir araştırma yaklaşımı olarak tanımlamıştır. Durum çalışmaları bireysel yürütülen çalışmalar için uygundur nedeni ise araştırılan problemin bir yönünün derinlemesine incelenmesine, araştırmacının o durum üzerine yoğunlaşmasına ve kısa sürede çalışılmasına olanak sağlar (Çepni, 2021: s.105).

Çalışma Grubu

Araştırmada yer alan çalışma grubu 2021-2022 eğitim-öğretim yılında BİLSEM öğrenci seçim sürecine katılan 47 öğrenci velisinden oluşturmaktadır. Çalışma grubu oluşturulurken BİLSEM öğrenci seçme sürecine ilk ve ikinci kez katılan 3. Sınıf öğrenci velileri örnekleme alınmış ve örnekleme yöntemi olarak da kolay ulaşılabilir durum örnekleme tercih edilmiştir. Araştırmacı 2021-2022 eğitim-öğretim yılında gerçekleşen BİLSEM öğrenci seçim sürecinde aktif olarak görev almasından dolayı kolay ulaşılabilir örneklemin uygun olduğu değerlendirilmiştir.

Tablo 1

Katılımcı Bilgileri

Katılımcı Kodu	Ebeveyn	Eğitim Durumu	Gelir Durumu	Uygulamaya Kaçınıcı Girişi	Öğrenci Ailenin Kaçınıcı Çocuğu
V1	Anne	Lisans	13.501 ve Üstü (Çok Yüksek)	İkinci	2.
V2	Anne	Lisans	0 – 4500 TL (Düşük)	İlk	1.
V3	Anne	Lise	9001 – 13.500 TL (Yüksek)	İlk	1.
V4	Anne	İlkokul	0 – 4500 TL (Düşük)	İlk	3.
V5	Baba	Lisans	4501 – 9000 TL (Orta)	İlk	1.
V6	Baba	Lise	4501 – 9000 TL (Orta)	İlk	2.
V7	Baba	Lisans	4501 – 9000 TL (Orta)	İlk	3.
V8	Baba	Ön Lisans	4501 – 9000 TL (Orta)	İlk	1.
V9	Anne	Ortaokul	0 – 4500 TL (Düşük)	İlk	2.
V10	Anne	Lise	9001 – 13.500 TL (Yüksek)	İlk	2.
V11	Anne	Lisans	4501 – 9000 TL (Orta)	İkinci	1.
V12	Anne	İlkokul	4501 – 9000 TL (Orta)	İlk	2.
V13	Anne	Lisans	13.501 ve Üstü (Çok Yüksek)	İlk	1.
V14	Baba	Lisans	4501 – 9000 TL (Orta)	İlk	3.
V15	Anne	Lise	4501 – 9000 TL (Orta)	İlk	2.
V16	Baba	Lise	9001 – 13.500 TL (Yüksek)	İlk	1.
V17	Anne	Lise	0 – 4500 TL (Düşük)	İlk	1.
V18	Baba	Lise	4501 – 9000 TL (Orta)	İlk	2.
V19	Anne	Lise	4501 – 9000 TL (Orta)	İkinci	1.
V20	Baba	Lisans	4501 – 9000 TL (Orta)	İlk	2.

Çocuğu BİLSEM Öğrenci Seçme Uygulamasına Katılan Velilerin BİLSEM Hakkındaki Görüşleri Üzerine Bir Vaka Çalışması

V21	Anne	Ön Lisans	13.501 ve Üstü (Çok Yüksek)	İkinci	3.
V22	Anne	Lisans	9001 – 13.500 TL (Yüksek)	İlk	1.
V23	Anne	Ortaokul	4501 – 9000 TL (Orta)	İlk	2.
V24	Baba	Lise	13.501 ve Üstü (Çok Yüksek)	İlk	2.
V25	Baba	Lisans	4501 – 9000 TL (Orta)	İlk	3.
V26	Anne	Lise	9001 – 13.500 TL (Yüksek)	İkinci	1.
V27	Baba	Lise	0 – 4500 TL (Düşük)	İlk	1.
V28	Baba	Lise	4501 – 9000 TL (Orta)	İlk	2.
V29	Anne	Lise	9001 – 13.500 TL (Yüksek)	İlk	1.
V30	Anne	Ön Lisans	4501 – 9000 TL (Orta)	İlk	1.
V31	Anne	Ortaokul	4501 – 9000 TL (Orta)	İlk	3.
V32	Anne	Ortaokul	4501 – 9000 TL (Orta)	İlk	2.
V33	Anne	Lise	4501 – 9000 TL (Orta)	İlk	2.
V34	Baba	Lisans	9001 – 13.500 TL (Yüksek)	İkinci	1.
V35	Anne	Lise	4501 – 9000 TL (Orta)	İlk	2.
V36	Baba	Ön Lisans	9001 – 13.500 TL (Yüksek)	İlk	3.
V37	Anne	İlkokul	0 – 4500 TL (Düşük)	İkinci	1.
V38	Baba	Lisans	4501 – 9000 TL (Orta)	İkinci	1.
V39	Anne	Lise	4501 – 9000 TL (Orta)	İlk	1.
V40	Anne	Ortaokul	4501 – 9000 TL (Orta)	İkinci	1.
V41	Anne	Ortaokul	9001 – 13.500 TL (Yüksek)	İlk	2.
V42	Anne	Ortaokul	4501 – 9000 TL (Orta)	İlk	1.
V43	Anne	Lisans	4501 – 9000 TL (Orta)	İkinci	2.
V44	Baba	Lise	4501 – 9000 TL (Orta)	İlk	1.
V45	Anne	Lise	4501 – 9000 TL (Orta)	İlk	1.
V46	Baba	Ön Lisans	9001 – 13.500 TL (Yüksek)	İlk	3.
V47	Baba	Lise	4501 – 9000 TL (Orta)	İlk	1.

Tablo 1.'e göre katılımcıların 29'unu anneler oluştururken 18'ini babalar oluşturmaktadır. Katılımcıların eğitim durumları 19'u lise, 13'ü lisans, 7'si ortaokul, 5'i ön lisans, 3'ü de ilkokul mezunudur. Ailelerin gelir durumlarına bakıldığında ise 28'i orta, 9'u yüksek, 6'sı düşük, 4'ü ise çok yüksek gelir düzeyine sahiptir. Uygulamaya çocukların kaçınıcı kez katılım gösterdiğine bakıldığında 37'si ilk kez katıldığını söylerken 10 veli ise çocuklarının ikinci kez BİLSEM öğrenci seçimlerine katıldığını belirtmiştir. Uygulamaya katılan öğrencinin ailenin kaçınıcı çocuğu olduğu sorusuna ise 23'ünün ilk çocukları, 16'sının ikinci çocukları, 8'inin ise üçüncü çocukları olduğunu ifade etmişlerdir. BİLSEM öğrenci seçim uygulamasına katılan öğrencilerin tamamı 3.sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan velilerin çevresinde BİLSEM öğrencisi tanıdığının olup olmadığı sorusuna 33 veli BİLSEM öğrencisi tanıdığının olmadığını söylerken 14 veli ise BİLSEM'de öğrenim gören bir tanıdığının olduğunu belirtmiştir. Ayrıca BİLSEM öğrenci seçim uygulamasına ikinci kez katılan bir öğrencinin velisi çocuklarının RAM tarafından uygulanan bireysel değerlendirmeye katıldığını (V38) ve başarısız olduğunu ifade etmiştir.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında kişisel bilgileri içeren demografik bilgi formunun yanında araştırmacı tarafından geliştirilen yapı yapılandırılmış 6 sorudan oluşan soru formuyla veriler elde edilmiştir. Araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 47 veli ile tek bir form üzerinden veri toplama süreci ilerletilmiştir.

Verilerin Analizi

Katılımcılardan toplanan veriler içerik analizi yöntemi çözümlenmiştir. İçerik analizi, verilerin dikkatli bir şekilde hazırlanması, kodlanması ve yorumlanması sonucunda ortaya çıkan bulguların paylaşılmasıdır. İçerik analizinde metinlerin, transkriptlerin içerisinde gizli kalmış anlamların veya verilmek istenen mesajların, belli bir sistematik içerisinde kavramlar ve kategoriler şeklinde ortaya konarak bu kavram ve kategorilerin nicel veya nitel olarak analiz edilmesidir (Güler, Halicioğlu ve Taşğın, 2015: s.332).

Araştırmadan elde edilen verilerin geçerliği ve güvenilirliği için uzman değerlendirmesi ve ayrıntılı betimleme aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Bunun yanında sıklıkla katılımcı alıntılarına yer verilmiş ve analiz sonucunda ortaya çıkan kod, kategori ve temalar başka bir uzman değerlendirmesine (araştırmacı üçgenleme) sunularak onayı alınmıştır (Arslan, 2022; Başkale, 2016).

Bulgular

Bu bölümde çocuğu BİLSEM öğrenci seçim uygulamasına katılan 47 veliden elde edilen verilere yer verilmiştir. Bulgular görüşme soruları doğrultusunda üç başlık altında ve her başlıkta ayrı temalar halinde toplanarak sunulmuştur.

1. Öğrencilerin Özellikleri ile İlgili Bulgular

Araştırma kapsamında öğrencilerin özellikleri ile ilgili bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 2

Velilerin Çocuklarının Özelliklerine Yönelik Algıları

Tema	Kategori	Kodlar	f
		Sosyal	26
		Çalışkan	13
		Meraklı	10
		Duygusal	9
		Arkadaş Canlısı	9
		Okumayı Seven	8
		Hareketli	7
		Düzenli/Titiz	7
		Sorumluluk Bilinci	6
		Merhametli	5
		Araştırmacı	5
		Sakin	5
		Resim Yapmayı Sevme	5
		Hırslı	5
		İçe Kapanık/Çekingen	4
		Evde Vakit Geçirme	3
		Sporu Sevme	3
		Uyumlu	3
		Kurallara Uyma	3
		Müzik Kulağı	2
		Sorgulayıcı	2

Çocuğu BİLSEM Öğrenci Seçme Uygulamasına Katılan Velilerin BİLSEM Hakkındaki Görüşleri Üzerine Bir Vaka Çalışması

Özellikler	Kişisel/Sosyal	Heyecanlı	2
		Oyun Oynamayı Sevme	2
		Başarısızlığa Tahammülün Olmaması	2
		Seçici	2
		Konuşkan	2
		Agresif	2
		Saygılı	2
		Kanaatkâr	1
		Ekip Çalışmasını Sevme	1
		Hayalperest	1
		Dürüst	1
		Çözüm Odaklı	1
		Yardımsever	1
		Ne İsteddiğini Bilir	1
		Sevecen	1
		Rahatına Düşkün	1
		Doğayı/Hayvanları Sever	1
		Empati Becerisi Gelişmiş	1
		Akılcı	1
		Lider	1
Aceleci	1		
Takdiri Sever	1		
Ders Çalışmasını Sevmez	1		
Özgüveni Yüksek	1		
Bilişsel	Sayısal Zekâ	8	
	Hızlı Kavrama	6	
	Ezber Yeteneği	3	
	Görsel Zekâ	2	

Velilerin çocuklarının hangi özelliklerinin BİLSEM öğrenci seçme uygulamasına katılım sağlanmasına yardımcı olduğu sorusuna özellikler teması altında kişisel/sosyal özellikler ile bilişsel özellikler şeklinde iki kategoride elde edilen kodlar gruplandırılmıştır. Kişisel ve sosyal özelliklerden en fazla değinilen özellikler sosyal (f=26), çalışkan (f=13), meraklı (f=10), duygusal (f=9), arkadaş canlısı (f=9), okumayı sevme (f=8), hareketli (f=7), düzenli/titiz (f=7) ve sorumluluk sahibi (f=6) şeklinde sıralanmıştır. Bilişsel özellikleri arasında sayısal zekâ (f=8), hızlı kavrama (f=6), ezberleme yeteneği (f=3) ile görsel zekâ (f=2) yer almıştır.

Bir veli *“Azimli, çalışkan ve oldukça sosyal, paylaşımcı ve gelişime açık, merakları olan ve başarmayı seven, sürekli bir şeyler yapmaya çalışan titiz, düzenli, duygusal ve sosyal bir çocuktur (V14)”* şeklinde çocuğunun kişisel/sosyal özelliklerini sıralamıştır. Başka bir veli ise *“Hareketli, özgüveni yüksek, sorumluluğunu bilen, konuşmayı seven, kendini ifade edebilen, sosyal çevresi geniş ve iletişim kurmayı seven hırslı bir çocuktur (V10)”*, başka bir veli de *“çocuğum çok hayaller kurar, 2.sınıfta bir kitap yazdı. Sosyal hayatta çok aktif, hemen kaynaşır, araştırma yapmayı çok sever ve çok duygusaldır (V4)”* diyerek çocuğuna ait sosyal ve kişisel özelliklerini ifade etmiştir. Veliler çocuklarının daha çok kişisel ve sosyal özelliklerine vurgu yaparken bilişsel özelliklerine nispeten çok fazla vurgu yapmadıkları görülmektedir. Özellikle bir veli *“Oğlum çocukluğundan beri farklı olduğunu hep göstermiştir.*

Öğretmeni de onun farklı biri olduğunu söyler. Zor olan şeyleri çabuk anlar ve hemen çözer, bize zor görünen ona basit gelir (V9)” diyerek çocuğunun bilişsel özelliklerine dikkat çekmiştir.

Özel yetenekli çocukların kişisel/sosyal ve bilişsel özellikleriyle ilgili yukarıda sıralanan özelliklerin tüm özel yetenekli bireylerde görülebileceği şeklinde genel bir yargıya varmanın bireysel farklılıklar ilkesiyle bağdaşmadığını belirtmekte fayda vardır.

2. BİLSEM'lere Yönelik Velilerin Algısı ile İlgili Bulgular

Tablo 3

Velilerin BİLSEM'lere Yönelik Algıları

Tema	Kodlar	f
Açılım/Anlam	Bilgisi Olan	18
	Bilgisi Olmayan	29
İşleyiş	Bilgisi Olan	10
	Bilgisi Olmayan	37
İçerik	Bilgisi Olmayan	23
	Yeteneğe Uygun Eğitim	10
	Proje Tabanlı Eğitim	7
	Üst Düzey Eğitim	4
	Okul Derslerine Yönelik Eğitim	2
	Eksik Alanlarda Eğitim	1
	Zeka Geliştiren Etkinlikler	1
Avantajlar	Akademik Gelişim	27
	Yetenek Gelişimi	16
	Kişisel Gelişim	6
	Özgüven Gelişimi	5
	Sosyal Gelişim	3
	Sınav Tecrübesi	1

Çocuğu BİLSEM öğrenci seçme sürecine katılan velilerden 29'u BİLSEM'in (Bilim ve Sanat Merkezi) açılımını bilmediğini veya yanlış olarak telaffuz ettikleri görülmüştür. 18 veli ise BİLSEM'in açılımını doğru olarak ifade etmişlerdir. BİLSEM'in kendileri için ne anlam ifade ettiği sorusuna ise özel yetenekli çocukların eğitim aldığı merkez (f=8), zeki çocukların eğitim aldığı kurumlar (f=8), araştıran, sorgulayan, üreten insanları yetiştiren kurumlar (f=4), proje tabanlı özel eğitimin verildiği kurumlar (f=1) ve ayrıcalıklı kurumlar (f=1) şeklinde cevap vermişlerdir. Diğer veliler ise BİLSEM'in kendileri için herhangi bir anlam ifade etmediğini (f=6) belirtmişlerdir. “Bildiğim kadarıyla Bilimsel, Sistemli Eğitim Merkezi, küçük yaşta çocuklarımızı alıp eğiten güvenilir kurumlardır (V46)”, “Bilim ve sanatsal anlamda gelişime yatkın bireylerin desteklenerek başarı düzeylerinin artırılmasını hedefleyen bir kurumdur (V36)”, “Bilim sanat eğitim merkezi, bilimsel çalışmaların, projelerin, sanatsal etkinliklerin yapıldığı kurum (V22)”, “Bilim sanat merkezi; çocukların bilimi ezberle değil uygulamayla öğreten, bilimsel çalışmaları onların düzeyinde yapan, onların fikirlerini ortaya çıkarmaya çalışan kurumlar (V21), “Bilgi

Çocuğu BİLSEM Öğrenci Seçme Uygulamasına Katılan Velilerin BİLSEM Hakkındaki Görüşleri Üzerine Bir Vaka Çalışması

ve yetenek olarak düşünüyorum. Bilsem benim için bir ayrıcalık (V15)", "Anladığım kadarıyla Bilim Sanat Eğitim Merkezi, daha çok zeki çocukların seçilip eğitim verildiği bir yer olarak biliyorum (V1)". BİLSEM konusunda herhangi bir bilgisi ve farkındalığı olmayan veliler sınıf öğretmenin yönlendirmesi sonucunda seçim sürecine katıldıkları ve BİLSEM ile ilgili bir araştırma yapmadıkları görülmektedir. Bunda ailelerin bilgilendirilme noktasında okulların ve rehberlik servislerinin eksikliğinin yanında kendilerinin de sorumluluğu bulunduğu söylenebilir.

BİLSEM'lerin genel işleyişi, dersleri, atölyeleri, öğretmen seçim süreci vb. konularda bilgisi olmadığını belirten velilerin (f=37) oranı dikkati çekmektedir. Bilgisi olduğunu belirten (F=10) veliler ise BİLSEM'lerin okul saatleri dışında haftada birkaç gün eğitim aldıkları şeklinde genel bilgiye sahip oldukları onun haricinde öğretmenlerin seçimi, derslerin içeriği, uygulanan eğitimler ve atölyelerle ilgili herhangi bir bilgiye sahip olmadıkları görülmektedir. "Ders saatleri haftada birkaç gün, üç saat bilim, sanat ve eğitim bakımından çocuğun eksiklerini gidermek için tamamlayıcı kurum (V30)", "Haftada üç veya altı saat dersleri olan ileriki yıllarında çocuğun seçeceği dersleri olacağı ve öğretmenlerinin de yüksek lisans yapmış seçilmiş öğretmenler olduğunu biliyorum (V21)", "Haftada 1 gün çocuğun yetenek alanına göre oluşturulan sınıf ve eğitimci kadrosu ile eğitim hizmetlerini veren kurumlardır (V11)." Velilerin BİLSEM'ler hakkında sınırlı bilgiye sahip oldukları, derslerin içeriği ve uygulanan eğitimler hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmektedir.

BİLSEM'lerde verilen eğitimlerin içeriği ile genel bir bilgileri sorulduğunda katılımcıların önemli bir kısmının (f=23) herhangi bir bilgisinin olmadığı görülmektedir. Bunun dışında bilgisi olan velilerin çoğunluğunun yeteneklerine uygun eğitim (f=10) verildiğinden dolayı derslerin de buna uygun olarak tasarlandığını ifade etmişlerdir. Proje tabanlı eğitim (f=7) verildiğini söyleyen velilerin yanında üst düzey eğitim (f=4), okul derslerine yönelik eğitim (f=2), eksik alanlarda eğitim (f=1) ve zeka geliştiren etkinlikler (f=1) şeklinde görüşlerini ortaya koymuşlardır. "Deneyler, araştırma uygulamalı şekilde yapılıyor. Proje çalışmalarlarıyla ilgili eğitimler veriliyor (V10)", "Çocukların yeteneklerine göre müzik, resim vb. sanatsal eğitimlerin yanında deneylerle uygulamalarla zenginleştirilmiş akademik eğitimler verildiğini düşünüyorum (V8)", "Okul derslerine yönelik bilgiler ve eğitimler verileceğini düşünüyorum (V47)", "BİLSEM'lerde çocuğun kendi yaştlarının üzerinde bilgilendirildiklerini biliyorum. Fen ve matematik alanında laboratuvar da görsel-işitsel ders aldıklarını biliyorum (V21). Görüldüğü gibi velilerin dersler ve BİLSEM'lerde verilen eğitimlerin içerikleriyle ilgili sınırlı düzeyde bilgiye sahip oldukları söylenebilir.

BİLSEM'lerin çocuklara ne gibi yararlarının ve avantajlarının olacağı sorusuna katılımcıların önemli bir kısmı (f=27) akademik anlamda çocuklarının daha iyi bir konuma yükseleceğini ifade etmişlerdir. Yeteneklerinin gelişimi (f=16), kişisel gelişim (f=6), özgüven gelişimi (f=5), sosyal gelişim (f=3) ve sınav tecrübesi (f=1) gibi kazanımlarının olacağını düşünmektedirler. "Oğlum için iyi bir eğitim alacağını düşünüyorum çünkü oğlum özel bir çocuk, öğretmeni de aynı şekilde düşünüyor, o yüzden

emin oldum (V3)", "Çocuğum daha zekalı olur, zekası gelişir diye düşünüyorum (V9)", "Öğrencinin kendine özgüveni artar ve kendinin bilmediği özelliklerini keşfetmesine yardımcı olacağını düşünüyorum (V16)", "Çocuğa okulda veya evde verilmesi zor olacak eğitim ve öğretimin içinde olacak. En önemlisi ise kendi düzeyinde seçilmiş çocuklarla iletişim ona daha farklı şeyler kazandıracak (V21)". BİLSEM'lerin avantajları noktasında veliler çocuklarının BİLSEM öğrencisi olduğunda akademik olarak daha çok gelişeceklerini düşünmektedirler. Bu bağlamda ailelerin BİLSEM'lerden beklentilerinin iyi bir üniversite, iyi bir akademik eğitim ve iyi bir meslek gibi bir beklenti içerisinde oldukları söylenebilir.

3. BİLSEM'e Hazırlanma ile İlgili Bulgular

Tablo 4

Velilerin Çocuklarını BİLSEM Öğrenci Seçme Uygulamasına Hazırlama Durumları

Tema	Kodlar	f
Hazırlanan	Kitap/Soru Bankası/Deneme Sınavları	16
	Telefon Uygulamaları/Sosyal Medya	7
	Çıkmış Sorular	5
	Videolar	2
Hazırlanmayan		14

Velilerin önemli bir kısmı BİLSEM öğrenci seçme uygulamasına çocuklarını hazırladıklarını (f=28) ifade ederken diğer veliler ise (f=14) hazırlanma açısından herhangi bir çalışma yapmadıklarını belirtmişlerdir. Çocuklarını seçme uygulamasına hazırlayan veliler hazırlık kitaplarından, soru bankalarından ve deneme sınavlarından (f=16), telefon uygulamalarından ve sosyal medyadan takip ettikleri sayfaların sorularından (f=7), geçmişte çıkan soru örneklerinden (f=5) ve videolardan (f=2) çocuklarını hazırladıklarını söylemişlerdir. "Konu tekrarı yaptırdık. Sanal ortamdan ulaşabildiğimiz test örneklerini yaptırdık (V46)", "BİLSEM test kitaplarından sorular çözdük (V45)", "2 Haftalık soru bankası test çözüm çalışması yaptı (V33)", "Aşırı şekilde hazırlamadım. İnternetten çıkmış sorulara baktık, test çözdük birlikte ve kitabını aldım, ondan da biraz çözüm yaptık (V31)", "Çocuğumu sadece youtube üzerinden çıkmış veya çıkabilecek sorulara yönelik hazırladım (V27)", "20 günlük bir hazırlık yaptık, soru bankası ve deneme sınavlarından sorular çözdük (V22)". Çocuklarını BİLSEM öğrenci seçme uygulamasına hazırladıklarını belirten velilerin önemli bir kısmını anneler oluşturmaktadır. Aileler BİLSEM'lere oldukça farklı anlamlar yüklediklerinden, BİLSEM'lerde eğitim almasının çocuklarının gelecekleri ve kariyerleri açısından büyük değişiklikler yaratacağına yönelik inançlarından dolayı çocuklarını seçmelere hazırladıkları, konuyla ilgili piyasada ve sosyal medyada yardımcı kaynak kitap, yayınlar ve kurs adı altında bir pazar oluştuğu söylenebilir. MEB'in velilere BİLSEM'e hazırlık adı altında

Çocuğu BİLSEM Öğrenci Seçme Uygulamasına Katılan Velilerin BİLSEM Hakkındaki Görüşleri Üzerine Bir Vaka Çalışması

açılan kurslara çocuklarını göndermemeleri, BİLSEM'e hazırlama amacıyla ticari amaçlı kaynak yayınları almamaları ve çevrimiçi platformlara üye olmamaları konusunda uyardığı bilinmektedir (Hürriyet, 2023).

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırma bulgularından elde edilen veriler incelendiğinde çocuğu BİLSEM öğrenci seçme uygulamasına katılan velilerin çocuklarının hangi özelliklerinin sınıf öğretmenleri tarafından BİLSEM'e aday gösterilmesine neden olduğuna yönelik soruya daha çok kişisel/sosyal özellikler içerisinde yer alan sosyal, duygusal, arkadaş canlısı gibi özelliklerin, Oğurlu ve Yaman'ın (2010) çalışmasındaki özel yetenekli çocukların öne çıkan özellikleriyle benzerlik gösterdiği görülmüştür. Alanyazın tarandığından özel yetenekli çocukların kişisel/sosyal ve bilişsel özellikleri ile çalışmadan elde edilen veriler benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Awanbor, 1989; Çitil ve Ataman, 2018; MEB, 2007; Manning, 2006).

Velilerin BİLSEM'lere yönelik farkındalık ve algıları oldukça düşük çıkmıştır. BİLSEM'in açılımını bilmeyen velilerin yüksek olması araştırmanın dikkat çeken sonuçlarından biridir. Çocukları BİLSEM öğrenci seçme uygulamasına giren velilerin BİLSEM'in açılımını araştırmamış olması kendi eksikleri olarak değerlendirilmelerinin yanında yönlendirildikleri okulun yöneticileri, sınıf öğretmeni ve okul psikolojik danışman/rehber öğretmenin bilgilendirme noktasında yetersiz kaldıklarını göstermektedir. Aynı şekilde BİLSEM'lerin işleyişi, derslerin/atölyelerle ilgili genel bilgiler, programlar (Destek, BYF, ÖYG, Proje), ders saatleri, öğretmen seçimleri vb. konularda yine bilgi düzeyleri oldukça düşük olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda velilerin önemli bir kısmının BİLSEM Yönergesi'nde bulunan BİLSEM'lerin temel amaç ve ilkeleri konusunda yeterli farkındalığa ve bilgiye sahip olmadıkları söylenebilir. Araştırmadan elde edilen sonuç Kurnaz (2017), Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş (2019) ile Yerli'nin (2022) yaptıkları araştırmanın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. BİLSEM'i yeni kazanan öğrencilerin velileriyle ilgili yapılan araştırmalarda velilerin BİLSEM'in işleyişi, uygulanan programlar ve çocukları hakkında yeterince bilgilendirilmede bulunulmadığını belirtmişlerdir. Çetin ve Çetin (2024) ile Köktürk, Üstüner, Yılmaz ve Özdemir'in (2021) BİLSEM'e devam eden öğrenci velileriyle yaptıkları çalışmalara göre ise BİLSEM – veli ilişkileri ve veli bilgilendirmelerinin yeterli ve olumlu bulduklarını ifade etmişlerdir. Bu bağlamda velilerin çocuklarının BİLSEM öğrencisi olduktan sonra bilgilendirme konusunda problem yaşamadığını, öğrencinin aday gösterildiği okuldaki bilgilendirmelerin yetersiz olduğu sonucu çıkarılabilir. BİLSEM öğrenci seçme uygulamasına ilk olarak aday gösteren sınıf öğretmenin ve okul rehberlik servisinin BİLSEM konusunda velileri bilgilendirme noktasında etkili olmadıkları düşünülmektedir.

BİLSEM öğrenci seçme uygulamasına başvuran velilerin önemli bir kısmı derslerin/atölyelerin içerikleri hakkında ayrıntılı bilgilerinin olmadığını fakat öğrencinin BİLSEM'lerde yeteneğine uygun, proje tabanlı ve üst düzey eğitim verildiği noktasında bilgi düzeylerinin görece yüksek olduğu

söylenbilir. Yıldız (2010) yaptığı araştırmanın sonucuna göre veliler BİLSEM'lerin öğrencinin kendi okulundan daha zengin bir eğitim ortamına sahip olduğunu belirterek araştırmadan elde ettiğimiz bulguyla benzerlik göstermektedir. Bu anlamda velilerin BİLSEM'in işleyişi ve ders içerikleri konusunda yeterince bilgi sahibi olmamalarına rağmen BİLSEM'ler hakkında bazı temel bilgilere de sahip oldukları söylenebilir.

Veliler BİLSEM'in çocuklarının akademik gelişimlerine yönelik önemli avantajlarının ve kazanımlarının olacağı düşünmektedirler. Yetenek ve kişisel gelişimlerinin BİLSEM'de destekleneceklerini ifade etmektedirler. Ayrıca velilerin büyük çoğunluğu iyi bir akademik eğitim, iyi bir üniversite ve iyi bir meslek beklentisiyle çocuklarının BİLSEM öğrencisi olmasını arzuladıklarını belirtmişlerdir. Doğan'ın (2020) Akdeniz Bölgesi'ndeki BİLSEM'lerde eğitim alan 198 ortaokul öğrencisiyle yaptığı bir çalışmaya göre öğrenciler gelecekte tıp, mimar-mühendislik, bir bilim dalında uzmanlık, uzay bilimleri, sanat, spor eğitim, savunma ve güvenlik gibi alanlara yönelecekleri bulgusuna ulaşmıştır. Yapılan bir başka araştırmaya göre ise BİLSEM mezunları diğer öğrencilere göre akademik olarak daha başarılı olmak zorundadır ifadesine velilerin %44'ü olumlu olarak yanıt vermiştir (Köktürk, Üstüner, Yılmaz ve Özdemir, 2021). Yapılan araştırmalardan elde edilen sonuçlar ile bu araştırmadan elde edilen bulgular velilerin akademik olarak beklentileri ile öğrencilerin akademik hedeflerinin tutarlı olduğu bu anlamda bulguların da benzerlik gösterdiği söylenebilir. Elde edilen bu sonuçlar velilerin BİLSEM'leri çocuklarının nitelikli eğitim alarak sosyo-ekonomik açıdan bir üst basamağa sıçramaya yardım edecek kurumlar olarak gördükleri sonucuna ulaşılabilir.

BİLSEM öğrenci seçim sürecine katılan velilerin önemli bir oranı uygulamaya girmeden önce çeşitli kaynaklardan çocuklarını hazırladıklarını ifade etmiştir. Kurnaz'ın (2017) araştırmasında öğrenci velilerinin büyük çoğunluğu sınavdan önce herhangi bir hazırlık yapmadığını belirtmiştir. Bu bulgu araştırmadan elde edilen sonuçla örtüşmemektedir. Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş (2019) ise velilerin çocuklarının BİLSEM'de eğitim görmesinden gurur duyduklarını ve mutlu olduklarını ifade etmişlerdir. Geçen süre içerisinde veliler açısından BİLSEM'lere yönelik bakış açısından önemli bir değişim ve dönüşüm gerçekleştiğinin göstergesi olarak değerlendirilmiştir. Bu değişimin gerekçesi olarak çocuklarının BİLSEM'de eğitim görmelerinin ayrıcalık hissi yaratmasının yanında aileler arası prestij ve gurur kaynağı olarak da algılanmaya başlandığı şeklinde yorumlanabilir. Araştırmadan elde edilen diğer bulgulara göre BİLSEM öğrenci seçme uygulamasına daha çok düşük ve orta sosyo-ekonomik duruma sahip ailelerin çocukları başvurmaktadır. Anneler çocuklarını BİLSEM öğrenci seçme uygulamasına hazırlamada babalara kıyasla daha istekli ve hırslı davranmaktadırlar.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre aşağıdaki öneriler sunulabilir.

- 1- İllokullarda sınıf öğretmenleri ve okul psikolojik danışmanları/rehber öğretmenlerin BİLSEM hakkında ciddi şekilde bilgilendirme çalışmaları yapmalıdırlar.

Çocuğu BİLSEM Öğrenci Seçme Uygulamasına Katılan Velilerin BİLSEM Hakkındaki Görüşleri Üzerine Bir Vaka Çalışması

- 2- BİLSEM öğrenci seçme uygulamalarına yönelik hazırlanan kaynak kitaplara, yayınlara, kurslara, uygulamalara ve sosyal medya hesaplarına karşı ciddi kontroller sağlanıp cezalandırılmaları yoluna gidilmelidir.
- 3- Sınıf öğretmenlerine yönelik hizmet öncesi ve hizmet esnasında özel yetenekliler konusunda hizmet içi eğitimler verilmelidir.
- 4- İlkokullarda psikolojik danışmanların/rehber öğretmenlerin özel yeteneklilerin seçim sürecinde sınıf öğretmenleri ve okulda kurulan komisyonla eş güdümlü halde çalışmalı, sınıf öğretmeni ile teklif edilen öğrenciler hakkında birebir görüşerek iş birliğini etkin bir şekilde gerçekleştirmelidir.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışma Uludağ Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu tarafından 27.05.2022 tarihinde gerçekleştirilen 2022-05 oturum sayılı ve 11 No'lu kararla gerekçesi, amacı, yaklaşımı ve yöntemi açısından incelenmiş, kapsam ve uygulama açısından herhangi bir sakıncasının olmayıp etik ilkelere ve insan haklarına uygun olduğu şeklinde değerlendirilmiştir. Bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. *(Zorunlu beyan)*

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Uludağ Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi: 27.05.2022

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: 2022-05 oturum sayılı ve 11 No'lu karar.

Yazarların Katkı Oranı

Bu çalışma tek yazarlı bir makaledir. Yazar makaleyi tek başına hazırlamıştır. *(Zorunlu beyan)*

Çıkar Çatışması

Bu çalışmada çıkar çatışması teşkil edebilecek herhangi bir durum yoktur. *(Zorunlu beyan)*

Kaynaklar

Argyrios, A., Georgia, G. & Angeliki-Maria, P. (2020). Gifted children and education: An educational approach. *Education Journal*, 9(4), 112-115. <https://doi.org/10.11648/j.edu.20200904.14>.

Arslan, E. (2022). Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 51 (Özel Sayı), 395-407. <https://doi.org/10.30794/pausbed.1116878>.

Awanbor, D. (1989). Characteristics of gifted and talented children and problems of identification by teachers and parents. *International Journal of Educational Development*, 9(4), 263-269. [https://doi.org/10.1016/0738-0593\(89\)90019-9](https://doi.org/10.1016/0738-0593(89)90019-9).

Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.

- Baykoç-Dönmez, N. (2017). Üstün ve özel yetenekli çocuklar ve eğitimleri. N. Baykoç (Ed.), *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitim* içinde, (ss. 284-306). Ankara: Eğiten Kitap.
- Bayram, Z. (2022). Özel yetenek kavramı ve Türkiye’de özel yetenekli öğrencilerin eğitimi. A. Bozdağ Tulum (Ed.), *Teoriden Uygulamaya Özel Yetenekli Çocuklar İçinde* (3-26. ss.). Ankara: İksad Publishing House.
- Bedur, S., Bilgiç, N., & Taşlıdere, E. (2015). Özel (üstün) yetenekli öğrencilere sunulan destek eğitim hizmetlerinin değerlendirilmesi. *HAYEF Journal of Education*, 12(1), 159-175.
- Bildiren, A., & Çitil, M. (2022). Educating gifted children in Turkey: A retrospective analysis and the current state. *International Journal of Educational Reform*, 31(3), 278-299. <https://doi:10.1177/10567879211050345>.
- Coombs, H. (2022). Case study research defined: single or multiple ? [White paper]. *Southern Utah University*. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7604301>.
- Cutts, N. E. & Moseley, N. (2001). *Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimi: Ulusun en büyük kaynaklarından birinin harcanması nasıl önlenir?* İstanbul: Özgür Yayınları.
- Çetin, K. A., & Çetin, N. (2024). Özel yetenekli öğrencilerin eğitimine ilişkin veli görüşleri. *Ulusal Eğitim, Toplum ve Dünya Dergisi*, 1(1), 01-19.
- Çepni, S. (2021). Araştırma ve proje çalışmalarına giriş. Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- Çitil, M. (2018). Türkiye’de üstün yeteneklilerin eğitimi politikalarının değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 47(1), 143-172.
- Çitil, M., & Ataman, A. (2018). İlköğretim çağındaki üstün yetenekli öğrencilerin davranışsal özelliklerinin eğitim ortamlarına yansımaları ve ortaya çıkabilecek sorunlar. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(1), 185-231.
- Davis, G. A., Rimm, S. B., & Siegle, D. (2014). Education of the gifted and talented. UK: Pearson Education Limited.
- Doğan, A. (2020). Üstün yetenekli öğrencilerin meslek tercihleri. *Turkish Studies - Education*, 15(5), 3277-3300. <https://dx.doi.org/10.47423/TurkishStudies.45545>.
- Ersoy, Ö., & Avcı, N. (2004). *Üstün zekâlı ve üstün yetenekliler*. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi–Seçilmiş Makaleler. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Gagné, F. (1985). Giftedness and talent: Reexamining a reexamination of the definitions. *Gifted Child Quarterly*, 29(3), 103-112.
- Güçyeter, S. & Sak, U. (2018). Üstün yeteneklilerin tanınmasında var olan güncel sorunlar ve çözümleri. U. Sak (Ed.), *Üstün Yeteneklilerin Tanınması* içinde, (ss.185-204). Ankara: Vize Akademik.
- Güler, A., Halicioğlu, M. B. & Taşğın, S. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Hürriyet, (2023). *BİLSEM’e hazırlık kursları kapatılacak*. <https://www.hurriyet.com.tr/egitim/bilseme-hazirlik-kurslari-kapatilacak-42363936> adresinden 19.03.2024 tarihinden edinilmiştir.
- Johnsen, S. K. (2009). Best practices for identifying gifted students. *Principal*, 88(5), 8-14.
- Kanlı, E. (2021). Özel yetenekli bireylerin özellikleri ve eğitimi. M. S. Köksal & M. R. Barın (Ed.), *Özel Yetenek ve BİLSEM’ler* içinde, (ss. 49-75). MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü: Ankara.

Çocuğu BİLSEM Öğrenci Seçme Uygulamasına Katılan Velilerin BİLSEM Hakkındaki Görüşleri Üzerine Bir Vaka Çalışması

- Kaya, N. G. & Mertol, H. (2022). The importance of technology in the education of gifted in the context of 21st century skills. *Journal of Computer and Education Research*, 10(19), 18- 25. <https://doi.org/10.18009/jcer.1061877>.
- Köktürk, G. V., Üstüner, H., Yılmaz, A. & Özdemir, İ. D. (2021). Özel yetenekliler ve toplum inşası. *Turkish Academic Research Review*, 6 (3), 827-862.
- Köksal M. S. (2021). Bilim ve sanat merkezleri. M. S. Köksal & M. R. Barın (Ed.), *Özel Yetenek ve BİLSEM'ler içinde*, (ss. 165-187). MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü: Ankara.
- Kurnaz, A. (2017). Ülkemizde özel yetenekli öğrencilerin tanılama sürecinin öğretmen veli ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi [*Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Kurnaz, A., & Kaynar, H. (2020). Üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar ve eğitimleri ile ilgili en çok sorulan sorular. *Yeni Türkiye Dergisi Özel Yetenekliler Özel Sayısı*, 115, 175-206.
- Leana-Taşçılar, M. Z. (2020). Üstün zekâlı ve yetenekli çocukları anlamak ve eğitimlerini düzenlemek. *Bilim ve Teknik Dergisi*, 72-78.
- Manning, S. (2006). Recognizing gifted students: A practical guide for teachers. *Kappa Delta Pi Record*, 42(2), 64-68.
- Marland, S. P. (1972). *Education of the gifted and talented: Report to the Congress of the United States by the U. S. Commissioner of Education*. Washington, DC: U. S. Government Printing Office.
- MEB (2007). *Çocuk gelişimi ve eğitimi: Üstün zeka ve özel yetenekli çocuklar*. MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi), Ankara.
- MEB (2017). *Çocuk gelişimi ve eğitimi: Üstün zekâlılar ve özel yetenekliler*. Mesleki ve Teknik Eğitim Okul/Kurumlarında Uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında Yeterlilik Kazandırmaya Yönelik Öğrencilere Rehberlik Etmek Amacıyla Hazırlanan Bireysel Öğrenme Materyali.
- MEB (2024). *Bakan Tekin Tuzla BİLSEM'in açılışını gerçekleştirdi*. <https://www.meb.gov.tr/bakan-tekintuzla-bilsemin-acilisini-gerceklestirdi/haber/33102/tr> adresinden 19.03.2024 tarihinde edinilmiştir.
- Oğurlu, Ü., & Yaman, Y. (2010). Üstün zekâlı/yetenekli çocuklar ve iletişim. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28), 213-223.
- ORGM (2017). *Beni anlayın: Özel yetenekli çocuğum var*. Özel Eğitim Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü: Ankara.
- ORGM (2024). *Cumhuriyetin 100. Yılında geçmişten günümüze sayılarla eğitim: Bilim sanat merkezi kurum, öğretmen ve öğrenci sayısı*. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Genel Müdürlüğü Resmi Twitter Hesabı.
- Özbay, Y. (2013). *Üstün yetenekli çocuklar ve aileleri*. Ankara: T.C Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayını.
- Renzulli, J. S. (2016). Reexamining the role of gifted education and talent development for the 21st century: A four-part theoretical approach. *International Journal for Talent Development and Creativity*, 4(1-2), 141-154.
- Sarıtaş, E., Şahin, Ü. & Çatalbaş, G. (2019). Velilerin gözüyle BİLSEM. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal of Qualitative Research in Education*, 7(1), 114-133. doi:10.14689/issn.2148-2624.1.7c1s.5m.

- Shavinina, L. V. (2009). On giftedness and economy: The impact of talented individuals on the global economy. L.V. Shavinina (Ed.), In *International Handbook on Giftedness*, (p. 925-944). Springer Science+Business Media B.V. https://doi.org/10.1007/978-1-4020-6162-2_47.
- Siğrı, Ü. (2021). *Nitel araştırma yöntemleri*. Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.: İstanbul.
- Starko, A. J. (1992). *Education of the gifted and talented: An introductory module*. Eric. <https://eric.ed.gov/?id=ED393279>.
- Subotnik, R. F., Olszewski-Kubilius, P., & Worrell, F. C. (2011). Rethinking giftedness and gifted education: A proposed direction forward based on psychological science. *Psychological Science in the Public Interest*, 12(1), 3-54. <https://doi.org/10.1177/1529100611418056>.
- TBMM (2012). *Üstün yetenekli çocukların keşfi, eğitimleriyle ilgili sorunların tespiti ve ülkemizin gelişimine katkı sağlayacak etkin istihdamlarının amacıyla kurulan Meclis Araştırma Raporu*. Türkiye Büyük Millet Meclisi, 24. Dönem, S. Sayısı: 427.
- Vouglanis, T., & Driga, A. M. (2023). Factors affecting the education of gifted children and the role of digital technologies. *TechHub Journal*, 6, 28-39.
- Yakut Özek, B. (2021). Eğitim reformunun başarısında etkili olan etmenler: BİLSEM modelinin politika nitelikleri kuramı bağlamında analizi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 11(3), 1192-1222. <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.962366>.
- Yerli, M. S. (2022). Velilerin BİLSEM'e yönelik algıları-Kahta Bilsem örneği. *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, 8(2), 110 - 117. <https://doi.org/10.34137/jilses.1192884>.
- Yıldız, H. (2010). *Üstün yeteneklilerin eğitiminde bir model olan Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEMLER) üzerine bir araştırma* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Zhang, Z. (2017). Gifted education in China. *Cogent Education*, 4(1). <https://10.1080/2331186X.2017.1364881>.

Extended Abstract

Introduction

For centuries, many countries have taken various initiatives regarding the selection and education of specially talented children and have shown special interest in this issue by producing different policies. This intense interest in specially talented children started with the Industrial Revolution and ended in IV. It can be said that it reached its peak with Industry 4.0, also known as the Industrial Revolution. These successive technological revolutions have revealed how important it is for countries to invest in specially talented individuals. Although creativity is one of the most distinctive features of specially talented individuals, their different thinking skills and offering extraordinary or alternative solutions to global problems (environment, health, migrations, wars, etc.) distinguish them from other individuals (Kaya and Mertol, 2022; Leana-Taşçılar, 2020). The progress of civilization depends on the achievements of the most talented individuals in science and technology. Specially talented individuals make great contributions to the human capital of nations as high-performing individuals and the most successful individuals of society (Zhang, 2017). Therefore, gifted individuals

Çocuğu BİLSEM Öğrenci Seçme Uygulamasına Katılan Velilerin BİLSEM Hakkındaki Görüşleri Üzerine Bir Vaka Çalışması

represent a unique resource in a global society. Specially talented people have a significant share in the creation of new enterprises that will make great scientific discoveries and gain economic profit, so the success of specially talented individuals is actually directly related to their contribution to the economic prosperity of the country. In today's world, it has been revealed how necessary it is for governments to invest in the education of specially talented individuals due to the benefits they provide to science, technology and the business world (Shavinina, 2009: p. 926; Turkish Grand National Assembly, 2012). In this context, countries, with the awareness of the contribution of specially talented individuals to social welfare, have attempted to take their existing talents to a higher level by developing various measurement tools to detect and diagnose these individuals in the early period, creating their own training programs.

Method

The aim of this study is to reveal the function, functioning, purpose, advantages, awareness, knowledge levels and opinions of the parents whose children participated in the Science and Art Center (BİLSEM) student selection application in Gürsu and Kestel districts of Bursa province in the 2021-2022 academic year. In this study, in which case study, one of the qualitative research methods, was used, data were obtained from 47 parents who participated voluntarily through a semi-structured interview form. It was ensured that the participant parents' students were at the 3rd grade level, participated in the BİLSEM student selection application for the first or second time, and that the families were from different socioeconomic levels. The data obtained from the study were analyzed by content analysis method. The data were grouped under three headings as "parents' perceptions of children's personal/social and cognitive characteristics", "parents' awareness and perceptions of BİLSEMs" and "parents' preparation of their children for the BİLSEM student selection application" and presented with separate themes.

Result and Discussion

As a result of the research, it was concluded that parents don't have sufficient knowledge about BİLSEMs, and although they are not aware of the content and functioning of BİLSEMs and the basic aims and principles of BİLSEMs, they are relatively aware of some basic points. In addition, it was found that parents prepared their children for the BİLSEM student selection application by following different resources, publications, mobile applications and some pages on social media, that families have high expectations for BİLSEMs, and that BİLSEMs will provide advantages to their children in terms of their academic and career development. It was suggested that school administrations, classroom teachers and school psychological counselors/guidance counselors should effectively inform families about the process of nominating their children to BİLSEMs.

Parents think that BİLSEM will have significant advantages and gains regarding the academic development of their children. They state that their talents and personal development will be supported at BİLSEM. In addition, the majority of parents stated that they wanted their children to be BİLSEM students with the expectation of a good academic education, a good university and a good career. According to a study conducted by Doğan (2020) with 198 secondary school students studying at BİLSEMs in the Mediterranean Region, it was found that students will focus on fields such as medicine, architectural engineering, specialization in a branch of science, space sciences, art, sports education, defense and security in the future. . According to another study, 44% of the parents responded positively to the statement that BİLSEM graduates must be more academically successful than other students (Köktürk, Üstüner, Yılmaz and Özdemir, 2021). It can be said that the results obtained from the research conducted and the findings obtained from this research are consistent with the academic expectations of the parents and the academic goals of the students, and in this sense, the findings are similar. These results can be concluded that parents see BİLSEMs as institutions that will help their children jump to the next level in socio-economic terms by receiving quality education.

According to the findings obtained from the research, the following suggestions can be offered. Classroom teachers and school psychological counselors/guidance teachers in primary schools should carry out serious informative activities about BİLSEM. Serious checks should be carried out against the source books, publications, courses, applications and social media accounts prepared for BİLSEM student selection practices and punishment should be taken. In-service training on special talents should be provided for classroom teachers before and during service. In primary schools, psychological counselors/guide teachers should work in coordination with the classroom teachers and the commission established at the school in the selection process of specially talented students, and they should cooperate effectively by meeting one-on-one with the classroom teacher about the proposed students.